

Mis juhtub Itaalias?

Miks Mussolini võttis õhuministeeriumi ja mereministeeriumi juhtimised oma kätte?
Maršal Balbo saadeti asumisele.

Kas Mussolini wastane wändenõu?

Suurt sensatsioon on tekitanud asjaolu, et Mussolini on tagandanud senise Itaalia õhuministri marschal Balbo ja mereministri admiral Siriani. Balbo nimetati Eritria kuberneriks, Siriani aga Piemonti määrdõstuse ühingu „Cogne“ peadirektoriks.

Õhuministeeriumi ja mereministeeriumi juhtimised Mussolini võttis oma kätte. Kuna tema warem juhtis sõjaministeeriumi, siis ta nüüd on kõigi sõjajõudude juht. Ametist tagandati ka õhuministeeriumi ja mereministeeriumi alamriigisekretärid.

Eriti ootamatult tuli Balbo taganda-

mine. Balbo oli üks fashistliku revolutsiooni juhtidest 1922 aastal. Eriti populaarselt Balbo on saanud oma wiimaste ookeanilendudega. Balbo on kõnelnud koguniste kui tulewase Itaalia diktaatorist, kui Mussolini peats surema.

Nüüd aga Mussolini ei leppinud ainult Balbo tagandamisega õhuministri kohalt, waid saatis ta koguniste Afrikasse asumisele; seft Eritria kubeneri kohta ei saa teistki nimetada, kui asumisekohaks.

Millest need suured muudatused?

Suba mõnda aega polenud saladus, et Mussolini wastu käisid fashistide juhtivate tegelaste seas kärimised. See, et Mussolini waltis täiesti diktaatorlikult, ei meeldinud paljudele tema lähematele kaastööliskesle.

Nähtawasti Mussolini pidas kärimist niisuguse tõsiseks, et ta otsustas võtta kõigi sõjawäeliste otseste juhtimise oma kätte.

Mussolini wastasrinna meeste keskel oli tähtsam Balbo, kellel on peale õnnestunud ookeanilendudest rahwastegelase kuulsus. Kui teegi oleks wõinud Mussolini tõrjuda, siis ainult

Balbo. Et aga seda wõimalust ära hoida, selleks Mussolini saatis Balbo Afrikasse, kus ta Itaalia suurest poliitilist tõrjast seisab.

Itaalia lehed aga toonitawad, et õhuministeeriumi ja mereministeeriumi juhtimise wõtmine Mussolini enda kätte on loogiline järeldus sellest, et sõjaministeeriumi juhtimine oli juba Mussolini kätt. Need kolm ministeeriumi saavad nüüd ühise waimu, ühise tahte ja ühise juhatuse.

Schweitsi walmistub sõjale.

Saksamaa katwaseb läbi Schweitsi tungida Prantsusmaa peale.

Schweitsi parlament määras 100 miljonit franki sõjawarustuse jaoks.

Formilisel koosolekul Schweitsi parlament määras 20 miljonit franki sõjawarustuse muresemiseks ja Saksamaa piiri kindlustamiseks. Otsustati seda summat hiljem 80 miljoni frangi wõrra suurendada.

Et alaliselt erapooletu Schweitsi riigisuguse samm astus, on tingitud sellest, et paljastati Saksamaa kindralstaabi plaanid Schweitsi erapooletuse rikkumiseks. Nimelt Saksamaa kindralstaap on wälja tõd-

tanud kawa, et Saksamaa wäed tungiwad läbi Schweitsi Prantsusmaa peale.

Prantslased on Prantsuse-Saksamaa piiri niisuguse kindlustanud, et sakslased ei usalda sealt laudu pealetungimist ette võtta. Kõik aga erapooletu Schweitsi laudu.

Sakslastel on erapooletuse rikkumine juba harjunud asi, seft 1914 aastal nad tungisid läbi erapooletu Belgia

Prantsusmaa peale, nimetades erapooletuse lepingut paberilpataks.

Kuna Saksamaa plaanidega ühenduses on Schweitsi iseseisvus hädaohus, siis see igawesti erapooletu riik on otsustanud ennast kaitsta.

100 miljonit franki, mis on määratud piiri kindlustamiseks ja sõjawarustuse muresemiseks, teeb meie rahas wälja üle 10 miljardi senti.

Wenemaa

on sõjawalmis.

Rõutogude peaministri ähwardus sõnad Jaapani kohta.

Kommunistliku revolutsiooni aastapäewa eelõhtul Rõutogude Riidu rahwatomisjaride nõutogu esimees Wõlotow pidas Suures saalis 5000 kuulaja ees kõne, mis oli sihitud Jaapani wastu. Kõneleja ütles, et Wenemaa on walmis wõitluse wastu wõtma, kui Jaapan teha ründab. Riisugusel korral Wenemaal on ainult üks eesmärk, nimelt — häwitada waenlane. Ida-Siina raudtee mähk palkumise Rõutogude Wenemaa tõendas wastuwaieldamatult oma rapu tapet. Kuid Wenemaa ei wõi sulgeda filmi Jaapani poliitiliste manööwride kohta. Wiimased sündmused Mandshuurias näitawad, et mõnele maale ei maha rahwuswahelise lepingud. Wenemaa ei saa jätta tähele panemata teatavate Jaapani poliitiliste wäljendust, et ei olewat sugugi tarwis sõda kuulutada selleks, et mõnele maale talale tungida.

Riita saadiku koht täitmisele.

Suba pilemat aega seisab meil waba Eesti saadiku koht Riias. Nüüd, kus päewalorrale lertinud riigivanema lülastäit Riiga, on tõenäoliselt, et nimetatule saadik Riiga weel enne riigivanema sõitu.

Randidaadiks sellele kohale olewat meie praegune saadik Berliinis R. Wenning.

Süütas metsa, et pääseda wanglasse.

Ääinud suwel, kui Alutagusele mähk siid suure tulekahju, põles ka Riikliku walla talupidajal 100 krooni wäärtuses metsa. Tunnistajate waral tehti kindlaks, et süütaajaks on Riikliku walla Luuga küla elanik Johannes Smironin, kes teinud seda osalt wihawaenu ja osalt la sellepärast, et pääseda wanglasse. Rohus mõistis mehe 4-aastaks wangiroodu.

Endine minister juupingli.

Soome kõrgem riigikohus tuli 7. novembril esimest korda oma asutamiseft saadik kottu, et mõista kohut endise ministri Riutase üle, keda süüdistatakse riigikogu protokollil wõltimises, mis leitud aset 1923 a. kui Riutanen oli põllutõõministri abiks.

Kohtulantsler süüdistab Riutast ametialalise kuriteo, mis on toime pandud isikliku kasusaamise otstarbel.

Töötute „näljamaris“.

Rolm äsfitajat wõeti wahialla.

Neljapäewa hommikul korraldas salitond Tallinna töötuid järjekorbe n. n. näljamarssi kesklinnas. Rongikäik algas Wene uulitsalt ja läks läbi Wiru ja Harju uulitsate töötuid juurde tagasi.

Rongikäigust oli aegsasti informeeritud politseib, kes oli suurendanud walmet kesklinnas. Üksikud tödlised tegid katset ka Soompeale minna, kuid aeti politseil poolt alla linna tagasi. Politseil pidas kinni kolm meest rongikäigust.

Need olid Karl Jaanweld, Paul Marlejew ja Weiman.

Kui politsei kinnipeetutega liitus jaoskonda, ilmus sinna ka umbes 10. pealine meestejõuk. Järelelõnutud aeti politseijaooskonnast wälja.

Näljamarssiga töötud tahtsid awaldada protesti palga wähenemise wastu. Rongikäigust mõttis osa 60 inimele ümber.

milledes paluti õigeksmõistmist kaebalustele. Rohkem kui tuhat kirja oli Jaapani wana konge järgi kirjutatud palujate endi wõrra. Prokurör nõudis kolmele kaebalusele surmanuhtlust. Kuid kohus nähtawasti arwestas rahwa meeleoluga ja jättis prokuröri ettepaneku tähele panemata.

et meie riigivanema külastäit mõiks aset leida 18. novembril, Vati wabariigi 15-nda juubeliaasta-päewa ajal.

Nüüd on Läti poolt teatatud, et neil oleks hea meel näha riigivanemat presidendil külastajana just sel ajal. Wastawa ametliku kutse andis üle kohalik Läti saadik Liepinsh. Kutse wõeti wastu.

Tuhat wõrra kirjutatud palwet.

Jaapani peaministri tapjate protsess.

10 merewäehwitseri, kes on segatud Jaapani peaministri Snutai tapmises, milline tapmine sündis 1932 aastal, mõisteti wangi 1—10 aastani.

Seda kohut peeti mitu nädalat. Protsess hoidis awaliku arwamise kogu aja ärewil. Kaebalustel oli ilanne rahwa poolehoid. Rohus sai üle miljoni kirja,

Mitwanem sõdab Riiga.

Nagu teada külastas Läti wabariigi president meie riigivanemat suwel laulupeo ajal Tallinnas. Suba sel ajal oli arutufel küsimus meie riigivanema wastukülastäigust, mis pidi teostuma sügise alul. Kuna mitmesugustel põhjustel riigivanem wastukülastäiku waremalt teostada ei saanud, lertis mõte,

L. Raudkepp lahtus ketteratõnnast.

Rahwusliku ketteratõnnast rühma abiesimees Leopold Raudkepp teatas teisipäewasel riigikogu koosolekul, et tema rahwusliku ketteratõnnast riigikogu rühmast lahtub, jäädes riigikogusse erapooletuna, nimelt kristlasena. Lahtumise põhjuste kohta ütles lahtuja, et ta nendest ei hatta rääkima. „Wõin waid nimetada, et need on ühenduses meie rahwa suure osa usuliste ja õiguslikude huwidega.“

Joann andis floostri wäärtesemed üle.

Peteri floostri ja endise piiskopi Joanni wahelord oli seni liitwõõderimata. Kuna endine floostri ülem wiis lahtudes kaasa hulga wäärtesaju, siis asus floostri waltis nende tagastõõbumisele. Aljade ülesandmise wiimaseks tähtajaks oli esmaspäew, mil Joann ilmuks floostriülema korterisse.

Tagastõõdamate esemete hulgaft oleks nimetamiswäärsemad piiskopi „panagia“ — rinnaehe ja kalliskiwidega ehitud kuldrist. Mõlemate kalliskemete wäärust hinnatats 1000 kroonile.

Kuna nüüd wahelord floostri lõputult liitwõõderitud, siis anti Joannile wälja ka üks rästõõmplekt ametirõõwaid ja teisi osalist, mis suguste kuuluwus isiklikult Joannile kindlaks tehti.

Litwinow Washingtonis.

Rõutogude Riidu wäliskomisjar Litwinow saabus 7. novembril Washingtoni. Seda olid wastu wõtmaks riigisekretär Hull ja riigidepartemangu kõrgemad ametnikud. Umbes 100 politseinikku oli korda pidamas.

Wiru piiritusewedajad walisid tuninga.

Uue tuninga hulljulgu.

Kuningas muutis kongressi offusi.

Wiru ranniku piiritusewedajad loonud ja organiseerivad endid ikka kindlamin. Pifats kongressile peeti veel nõupidamine Kälweres, kus määrati Wiru ranniku

piirituse „tuningas“.

Kuninga walimine sünnitas suuremaid lahkarvamisi piiritusewedajate peres, sest ühes taptsid kuningaks walida kedagi wanemat isikut, kes asjaga rohkem wilunud; teine grupp aga pooldas nooremalt juhti, kes oleks energilisem.

Wiimati jõuti ühisele kottuleppele, ning walitaks osutus Wahu rannast päritolew kahelümne aastane A. E. Wiimast tuntakse piiritusewedajate peres,

kui julgemat ja kiire offustamistewimega isikut.

Ta olewat ka äärmiselt laine. Oma noorusele waatamata on uus kuningas suutnud hantida Soomes kaks maja ja

merel sõidab tal praegu kaks mootorpaati.

Kuninga ühelt suuremalt julgustatist loetakse käesolewal sügisel Soome presidendil sadamas piirituse maale toimetamist. See operatsioon õnnestus juht A. E. Kälma were ja lainemõlemise tõttu. Sügisel Inglise lipuall sõitwad piirituselaewad pibid oma lippe wahetama, mille tõttu tuli neis laewades olem piirituse maale toimetada. Laadung oli määratud Soome jaots. Kannas oli aga Soome piirituse andmeid saanud piirituse maale toimetamise kohta, mille tõttu

lõwa waltwe fiske seati.

Piiritusewedaja E. wõttis liires korras telefoni ühenduse Suursaarelt oma Soome lundebega ja tegi teatawaks, et tema toimetab laadungi presidendil sadamasse, jst seal olewat kõige julgemat. Nii sündiski, et mindi sinna kolme mo-

torpaadiga. Wastu oli tulnud sadamasse mitu autot. Mõõdukas weerand tundi ja kaup oli ringi laaditud, ning igaüks sõitis oma teed. Alles hiljem ruttanud kohale politsei ühes piiritusewaga, kuid see oli juba hilja. See operatsioon oligi A. E.-le ühelt suuremalt plusfiks kuningas walimisel.

Noor kuningas on asunud juba uusi korraldusi tegema piirituse weo suhtes. Nimelt on ta

ümber muutnud ühe kongressi offuse.

Teatawasti pidi Sapale hatatama wedama piiritust suuremal määral. Ta aga leidis, et Sapale weosti midagi head wälja ei tule, sest sealsete inimestega puudumat lähem kontakt, ja pealegi asub Sapa wäljastpool Wirumaad.

Kuningas waliti määramata aja peale.

Riigikogu walimisfeadus walitufes.

Juristide komisjon, kes kohtu- ja sissenõuamiste juure tõttas wälja uue riigikogu walimise feaduse on oma eduga lõpule jõudnud, ja feaduseid on etanud wabarilgi walitufesele.

Uuere tarwitajateühingu kaaspäidaja wangiroodu.

Kolmapäewal hargnes Narwa, Kälwere-Paide rahulogu Uuere tarwitajateühingu turitarwituste lõpumaatus, mis sai alguse juba 3 aastat tagasi. Osa inimesi, kes selle looga seotud, on karistatud juba Uuere piimatööstuse selgunud 20.000 kroonise puudujäägi tõttu. Nüüd esineb kaebalustena kohtus tarwitajate ühingu kaaspäidaja August Kütis ja tahe kaupluse ärijuhid. Peeter Kairo ning Alfred Jäms, teha süüdistati 5500 kr. ühingu raha raiskamises.

Kohus karistas A. Kütist poolteist aastase wangirooduga ning rahuldas ta ühingu 2023 kr. tsi. tiliandude, kuna ärijuhid Kairo ja Jäms mõisteti õigeks.

Saamas warastati raha.

Sallala elanil August Einborn teatas Narwa kriminaalpolitseile, et Kälwere jaamas warastatud tema taskust 55 krooni ühes rahataskuga.

Riigikogu walis ankeet-komisjoni.

Majandusminister oli komisjoni wastu.

Seisipäewasel riigikogu koosolekul tähtsamaks päewakorra punktiks oli 37 riigikogu liikme nõudmine, walida ankeet-komisjon erapantadele riigikassa arwel ja riiklikulede pankadele antud toetussummade ja krediitide kajutamise selgitamiseks. Nõudmisele oli alla kirjutatud sofiialistide ja põllumeeste-koode rühma liikmete poolt. Majandusminister R. Selter asja kohta sõna wõttes arwas, et ankeet-komisjoni moodustamine pole wajalik. Neid andmeid, mis riigikogu wõiks hantida ankeet-komisjoni laudu, on walitufes walmis igal ajal riigikogule esitama rahaasjanduskomisjonis. Nimelisel hääletusel otsustati 61 hää-

lega ankeet-komisjon moodustada. Poolt hääletasid kogud, loondus, sofiialistid ja tehnikud; erapooletuks jäid lesteratond ja wäerumrahwused.

Komisjoni liikmeteks waliti kogudest A. Eupis ja J. Soots, loondusest R. Penno ja J. Zimmermann, lesteratonaft E. Kälbus ja A. Kerem, sofiialistidest A. Dinas ja A. Jõeäär, wene lastest J. Gorskow.

Wähemad feadused wõeti wastu 2. lugemisel, parandusi tegi sofi. M. Mihelson, enamikus lülati nad tagasi, ainult mõni rebatsooniiline parandus wõeti wastu. Sel puhul wõttis korbuwalt sõna kohtu-sfeminister J. Müller.

Martin Lutheri mälestuspäew.

10. nowembril möödub 450 aastat M. Lutheri sündimisest.

10. nowembril möödub Martin Lutheri sündimisest 450 aastat. Saur reformator, usupuhastaja, ewangeelsete triftlaste usulsa, sündis 10. nowembril 1483 Eislebenis mäelaewuri pojana. Pärast ülikooli lõpetamist astus ta kloostriksse mungaks ja paar aastat hiljem sai ta Wittenbergi ülikooli professoriks, üh-lasi ka lofsifitritu preestriks.

Katolitu kiriku wastu astus Luther awalikult üles 1517. aastal. Douget selles andis lunastuskirjade müümine koguduste liikmeile üle maa, paawsti korraldusel. 31. okt. 1517 a. lõi Luther Wittenbergi lofsifitritu usule 95 lauset, milles ta

õendas, et paawst ei ole Pühakirja wastu. Seda päewa peetakse usupuhastuse liikumise algpäewaks.

Paawst pani julge usumehe kirikuwande alla, leiser Karl Lutus ta riigipäewa ette aru andma, kuid Luther ei loobunud oma õpetusest. Siis astusid temale appi head sõbrad, tugewad mawürstid ja Luther wõis rahulikult jatkata usupuhastuse tööd.

Martin Luther suri 1546. aastal ja ta maeti Wittenbergi lofsifitritusse.

Ewangeeliumi usulisi on praegu üle kogu maailma ligi 220 miljonit.

Tööliste olukord Wenemaal.

Rolm põgenikku Eesti kodanikeks.

Seisipäewal andis sfeministerium Eesti elamiseks loa kolmele Wene põgenikule, kel hiljuti läks korda põgeneda salaja üle piiri Eestiisse. Uuest Eesti kodanikest on üks mees, kes elutufelt tehnik, ühes abilaajaga ja üks inseneri abilaas, kelle mees mõni aasta tagasi suri N.-Wene wangilaagris. Kõik kolm isikut on endised Narwa linna kodanikud.

Ragu põgenejad jutustawad, tänapäewa Wene tööline elab wäga raskest tingimustes. Uue passijusteemiga on wõetud seal töölistelt liikumiswabadus. Ra palgatingimused on wõrreldes

meie oludega halwemad. Praegu saab Wenigradiis ja teistes suuremates linnades lestimiselt töölise 120 rubla kuus. Selle raha eest saab parajasti osta 10 kg. heeringaid, rääkimata muust toidust.

Leima kilo maksab normaalinna 16 kop., riiklikus poes aga 3 rubla, kuna wabaturul tõuseb leima kilo 6 rublani. Sugugi odawamad pole ka piima ja lihasaadused. Eriist puudust tuntakse praegu suurimlades petrooleumi ja puude järele. Puude meeter wabamüügil maksab 150 rubla.

Paremas seisulorras pole ka Wene talupojad.

Afganistani kuningas tapeti.

Uueks kuningaks kuulutati tapetu 19-aastane poeg.

Rogu maa on leinas.

Refnädalal tell 3 päewal tapeti Afganistani kuningas Nadir Schah Choji. Rogu maa on leinas. Uueks kuningaks kuulutati tapetu 19-aastane poeg Mahomed Zahir Schah.

Nadir oli 1879 aastani Afganistani walitfema emir Schir Ali pojapoeg. Ta oli Amanullahi walitsemise ajal sõjaminister ja ülemjuhataja Afganistani wabaduswõitluses 1919 aastal. Sellena ta oli rahwa ja waimulikkude seas suure lugupidamises.

1924 aastal ta läks Amanullahiga wäliseesse wafkollu ja läks Pariisi saadikuks.

Kui 1929 aastal Afganistanis puhkes mäs Amanullahi wastu, siis ta tõttas Amanullahile abiks. Kuid rööwlipealt Habibullah oli juba wõimu oma kätte haaranud ja enese kuningaks kuulutanud. Nadir hakkas pealinna piirama. See langes tema wägede kätte. Habibullah poodi üles. Rahwustogu aga walis Nadiri kuningaks.

Ririklikud teated.

Kälwere Pauluse kogudus.

Laupäewal, 11. nowembril tell 8 õh. tupahe. Pühapäewal, 12. nowembril tell 11 e. l. jumalateenistus. Kell pool 1 päewal pühapäewakool. Op. Abel. Leeriõpetus poeg- ja tütarlastele algab esmapäewal, 13. nov. kell 5 p. l. Pauluse koguduse kantseleis Posti t. 13.

EW.-lut. Wennaiste Koguduse Palwemaja.

Pühapäewal, 12. nowembril tell 1 päewal noorustkoosolek. Rõnelewad küllaliskennad. Laulab laululoor. Laulu-lehed.

Kadrina kogudus.

Sündinud: Arwed Weckus, Koluft. Kuulutatud: Arnold Hansen — Sel-

mi Meitar, Palmfest.

Laulat.: Hugo Johannes Nääbus — Siida Helene Rund, sünd. Kübarsepp.

Maetud: Alfsander Eänawoits, Ruskawil pg., 64 a. 6 t., Suljal. Eduard Walfiner, Jakobil pg., 34 a. 10 t., Palat. Rai Orro, Eönise leff, 83 a., Palat. Ann Zoosepson, sünd. Luendorf, 62 a. 1 t., Neerutist. Alfsander Piintner, Jaani pg., 47 a. 5 t., Põlwast.

Pühapäewal, 12. nov. tell 11 peab töötet jumalat; teisipäewal ja lefnädalal tell 6 õhtul sfemisjoni töned piltibega — misjonär Paesterer. Poeglaste leeriõpetus algab 18. nov. tell 9 hommikul.

Slumärl.

Pühapäewal, 12. nov. tell 11 jumalat. armulauaga — usupuhastusepäha ühes kaitfeliidu tänuteenistusega; laulu-lehed.

Uulitsarahutused Helsingis.

Wõitlus Soome keele pärast ülikoolis.

Refnädalal oli Helsingis uulitsarahutusi. Juba lefpäewal liitufid kuuldufed, et õhtul tulewat Alfsandri uulitsal lõõming. Rahwast tõmbasid need kuuldufed kottu suure hulga. Politsei ajas rahwahulga laiali. Nüüd hakkas rahwas kogunema Eslanaadile. Ra siin tekkis vähemaid lõõminguid, mispärast politsei puhastas ka Eslanaadi rahwast. Nüüd kogunes 6000 pealine rahwahulk uue üliõpilasmaja ette, mis asetseb roostiteelse lehe toimetuse wastas.

Rõstfid hüüdes „Soomemaa saagu soomalisteks!“, „Soome keel olgu ainfsak riigikeeleks!“ jne. Üliõpilasmajast kostus ätti Soome rahwuslaul. Rõis hüüe:

„Mütsid maha!“ Kõs jeda lastu ei täitnud, sellel lõõbi läbar peast.

Nüüd hakkas rahwahulk liikuma parlamendihoonetrepile ja hakkas seal laulma Soome rahwuslaulu. Korraga kostfid hüüdes: „Ratfapolitsei! Ratfakad tulewad!“ Umbes 20-meheline ratfakal liikus kõnneel asuwate inimeste keskele. Inimesed põgenesid praegu laburirmus. Mõned inimesed jätufid hobuste jalge alla ja said raskesti wigastada.

Refnädalise meelewahuuste ja kottu-põrgete ajal politsei arreteeris 25 inimest.

Rakwere teated.

Walgekaartist kaitseleidiuni.

Kuidas lüüdisid

esimeled omakaitse read.

Esimese torra hoidmise asemel liinile.

Wiljata töö tulemus — tihedalt koondatud kaitseleidiu read.

Laupäeval, 11. novembril pühitses kaitseleidiu oma 15. aastapäeva. Selle aja kestel on kaitseleidiu suutnud lüüa kõige tihedama kontakti laialdaste rahvahulkadega ning tema olemasolu on sama hea, kui enesest mõistetav. Silmapilgul on kaitseleidiu organisatsioon peale kaitseleidiu tugewam organisatsioon sisetse rahu hoidmise alal.

Kuidas tekkis see organisatsioon ja misuguse tähtsusega on ta olnud meie iseseisvuse kindlustamisel, sellest pajatavad wast üldjoontes alljärgnevad read praeguse kohtupristaw Gustaw Rütli mälestuste põhjal, kes oli tol ajal tihedalt seotud kaitseleidiu töö ja organiseerimisega.

Kaitseleidiu tekkimislugu jaguneb dieti kolme ajajärgu. Esimene neist kuulub 1917. aastasse enamlike võimu arenemise leerisesse, teine okupatsiooniaegsesse ajajärgu kuni vabadussõja lõpetaamiseni ja kolmas peale 1. detsembrist 1924.

Wene monarhistliku valitsuse kututamiseega hakkas

retsolutsiooniseeris

arenema enamline punane liikumine, hakates haarama võimu oma kätesse üle maa. Wastulaadiks sellele enamlikele võimuhäarumisele hakatigi organiseerima omakaitset eht nagu tol ajal nimetati walgetaarti. Selleks moodustati tohipeal komitee, kuhu kuulusid kreisilülem adw. Kristjan Saho, linnapea Rütli, linna miilitsälülem Rütli, maawalitsuse poolt A. Uren ja sakslaste poolt Ralwi Dehn. Ralbus kuulus komiteesse maatonna komissarina.

Omakaitse peamisteks ülesandeks oli rahu alalhoidmine linnas, mispärast käisid alati õfeti väljas omakaitse patrullid. Ka maatonnas pidi organiseeritama omakaitse, kuid see ei annud tulemust, mispärast ilmnestli siin wägiwaldseid nähteid wene sõdatite poolt.

Paralleelselt omakaitsega tekkis teine organisatsioon enamlike täidesaatwa komitee näol, kes tahtis hakata võimu kohtadel üle võtma. Täidesaatev komitee lubas tuua täielise õigusliku torra

maale oma tribunaali laudu. Täidesaatevas komitees waidlesid sellele aga kõvasti wastu Auberlopp, Juhtam, adw. Waldmann, õp. Raudsepp ja teised.

Selle tulemusena taheti areteerida Juhtamit asutuste mitteüleandmise pärast ja taheti ühtlasi ka asutused võimuga üle võtta. Selleks läkitati teele Runda ja Alferi punakaartlased. Omakaitsele oli aga samal ajal

salajane ülesanne

asuda välja ka enamlike võimu läbiwiimise wastu. 1917. aasta detsembris areteeritigi enamlaste poolt Kristjan Saho ja terve maawalitsus.

Rütile saabuski teade, et tuleb eelnimetatut kaitseleidiu astuda välja omakaitsele. Kuulati kohalolewates wäesades järgi nende meeluse ja leides oma ettemõttele poolehoidu, alarmeeriti mehed välja, teadmisel, et omakaitse peaks olema ilta tugewam Runda ja Alferi punawäelastest.

Paarikümne mehele saagaga wabastati Saho ning terve maawalitsus ning mõeti punastelt läest püüsid. Wõim oli sedapuhku jälle walgete käes. Kuid see kestis

waid kolm tundi.

Siis pögenes omakaitse staap, mehed läksid laiali ning enamlike võimu paisudes areteeriti Rütli ja saadeti Krestõ wanglasse. Siin määras sõjawälja-

lohus ta surma. Ta wabanes aga siiski Brest-Litowskile rahulepingu põhjal ja pääsis kodumaale tagasi. Wähepeal oli omakaitse kadunud sõranda alla kuni saabusid jätta okupatsioonile wäed.

Siis ilmus omakaitse jälle päewawalgele, kuid sakslased lihtwäerisid omakaitse täielikult, mõttes käest püüsid. 1918. aasta novembris sakslaste taganeb ilmus Rakwere praegune rll. Alfr, et organiseerida omakaitset uuesti. See töö pandi Ureni ja Juhtami peale. Kuna teati, et omakaitse on mädunud ainult sisetse rahu kindlustamiseks, astuti selle ribadesse heameelega.

Nii oli Andla wald wiinud üffinda 300 püüsi ümber, mis jagati wallas välja. Kuid siis saabus käst ja omakaitse mehed löödi otsekohe liinile. See peletas uuesti mehed ja nii tõid ka Andla mehed lõft oma püüsid uuesti wallamajja tagasi. Kuulutati

wabatahtlik mobilisatsioon.

kuid et see ei annud tulemust ja enamlaste salgad tungisid juba Waetila ländis peale, kuulutati välja sunnitiwiline mobilisatsioon. Wiimane toimus aga juba, kui Rakwere oli waha jäetud ja enamlasted sisse tunginud. Nii organiseeriti ka walgete wägede rühmitused ja alustati uuesti enamlaste salgade wäljalõõmisega. Enamlaste taganeb oli omakaitsele ülesandeks endiselt pidada sisetse rahu ja torba.

Omakaitse uuestisünd kaitseleidiu näol sündis alles peale kommunistliku mässu katset 1. detsembril 1924. a. Wiimane ajajärg on mõõdunud kaitseleidiu järjekindlas aranemise ja sisetse distsipliini ja ribade koondamise töös, mille tulemusena on jõutud tänapäewa kaitseleidiu tihedalt koondatud ribadeni.

Arwatawasti saawad lohwitu muga-wad ruumid laialdase feltstonna loost-läimiskohaks, ilma, et arwitiwaks jarnase loost-läimise wajasusel alati külastada alkoholiilisi trahteriasutusi.

Munika-õhtu.

Pühapäeval, 12. nov. on Rakwere ew. lut. usu kirikus munika-õhtu. Raastegewad õp. Holst wiulil, G. Jõe soolaul, pr. ja hra Heinmetse orelil.

Kawas: Händel, Schubert, Mendelsohn, Tiorillo, Tobias j. t. Sissepääs kawadega, alammäär 10 f. Alguks kell 7 õhtul.

Tähelepanemiseks hobuse-omanikkudele.

Wiimase ätilise küma puhul muutusid linna uulitsad libedaks, mille tõttu meoworimeste hobused loorma weol kannatavad. Hobuste omanikud peaksid hobuste raudadele jäänalad lööma, et ei tuleks kulkumisi ega libisemisi, mis nüüd harilikult nähtuseks on.

Wabadusplatilt warastati lilli.

Linna iluplatilde järgi walmaja kaebas kriminaalpolitseile, et neil päewil on warastatud Wabadusplatilt mälestusamba juurest seitse lepproosi, mis on wiibud ära logu tännastega.

Waras wiis saapad.

Laadaplats nr. 7 elutses Andres Wlasow kaebas, et temal warastatud turul kauplemise aegu leiti paar saapaid. Rahju 18 krooni.

Raadio.

Laupäeval, 11. novembril, Tallinn.

17.45 Nelli ja heliplaate. 18.00 Wäli-maali päewauudiseid. 18.15 Heliplaate. 18.45 Kodumaili päewauudiseid. 19.00 Wag. Jakes Eufats: Reissimuljeid Ameerika-Uhendustest. 19.30 „Päewalehe“ toimetaja E. Jakes: Wäli-dala wälispolitiline ringwaade. 20.00 Aetanne Tartust. 20.10 Heliplaate. 21. Wärt — wiitlisoosid. 20.30 Uletanne — Tartust. 21.15 Wana tantsumuusikat heliplaatidelt 22.15 Wõõbat tantsumuusikat „Estonia“ Wäli-ballilt.

Pühapäeval, 12. novembril, Tallinn

9.55 Jumalateenistus Pühawaimu kirikus. Jutlustab õp. Th. Tallmeister. Lõputi heliplaate. 12.30 agr. E. Westlund: Sõgilest tõid aias ja meelad. 13.00 Põllumajandus-titte teateid. 13.10 Edumane kontfert Jap. R. Palm. 17.30 Kohtunik Rutherfordi lõnek. 18.30 Nelli ja heliplaate. 18.45 Päewauudiseid. 19.00 Eugeniastund (Õhnele Jõhann Tõnson). 19.30 Põola muusikat heliplaatidelt. 20.00 Uletanne Tartust. 20.05 Kontfert Jap. R. Palm. Orkestri ettelandes mõõdunud wäli-dala taunimaid palasid. Wähepeal esitab soolaula Karl Ots (tenor) ja metlarmees lofid — A. Treumuth. 21.30 Wana tantsumuusikat heliplaatilt. 22.15 Wõõbat tantsumuusikat dancing-orkestranist. Meriklubi.

Esmapäeval, 13. novembril, Tallinn

17.45 Nelli ja heliplaate. 18.00 Wäli-maali päewauudiseid. 18.15 Heliplaate. 18.45 Kodumaili päewauudiseid. 19.00 Uletanne Tartust. 19.30 inf. J. Dibre: raadiomelilad. 20.00 Uletanne Tartust. 20.05 Kontfert püpaania heliõfist heliplaatidelt. Lõputi kuni 22.00 ajawite muusikat heliplaatidelt.

Jänesajaht südalinnas.

Neljapäewa hommikul juhtus Rakweres haruldane lugu. Südalinnas peeti jäneseajahti.

Nella 9. päiku Tallinna uulitsal wene kirikus mõõdaminejad märkasid, et kiriku aiast jooksis metsjänes välja. Jänes peatus filmapilgute, wähes inimeste hulk; waatas ülele ja teilele poole ja pistis siis jooksu Laada uulitsa poole.

Ena kaupluse ees seisis wäike tor. Koer jooksis jänesele wastu. Jänes teeras Laada uulitsasse. Siin hakkas suut hagijsa teda tagajama. Jänesed, kes wastu tulid püüsid jänest peatada, kuid tagajärjeta.

Kuidas wiimaks jäneseajaht lõppes, pole teada.

Uus wannutatud abwofaabi abi.

Teisipäeval mõeti wannutatud abwofaabi abi seisuks wastu Walentin Reber, senine Tartu ülikooli abisekretär. W. Reber asub ametisse Rakwere wannutatud abwofaabi A. Depfi abina.

U. E. N. ü. Rakwere osatonna juhatus.

Teisipäewa õhtul pidas U. E. N. ü. Rakwere osatonna juhatus oma esimesi koosolekut. Koosolekut jaotati ametid omawahel järgmiselt: E. Martinson — esimees; B. Linnuri ja A. Suurmann — esimehe abid; L. Johannow — sekretär; E. Pärn — sekretäri abi; Reudorf — laetur; Kiesel — laeturi abi.

Loeng Soomeft.

Pühapäeval, 12. novembril, kell 12 päeval korraldab U. E. N. ü. Rakwere osatond loengu Rakwere ühisgümnaasiumi ruumides.

Rõneleb U. E. N. ü. peasekretär A. Meitop teemil: „Reissimuljeid Soomeft.“ Loengule sissepääs on waba.

Ei saanud saapaid ega nahku.

Pilt uulits elutses Abram Grassmann kaebas, et Jwan Wõstrikti omandanud kolme paari saapaste materjali, mis ta annud J. A. le teha. Nüüd ei saa ta tegijalt lätte ei saapaid ega ka materjali.

Jalgratas otstib omanikku.

Rägawere tee nr. 4 elutses majajamant Jaan Kreek teatas politseile, et 6. fsp. õhtul leidnud tema oma maja seina äärest mõõra jalgratta. Kuna jalgrattale feni keegi pole järgi tulnud, oletatakse, et see on warastatud ja waraga poolt maha jäetud.

Tennebergi maja oksjonil.

Suurepärane aed ühes triiphoonega lähed uutesse lätasse.

Esmapäeval, 13. novembril müüakse Rakwere-Paide rahukogu saalis oksjonitel Johannes Tennebergi pärandus-tombu finniswara, mis asub Pital uulitsal nr. 26. Rinniswara koosneb uulitsa ääres asuwast kinnimajast, hoomimajast, aidadeft ja triiphoonest.

Rinniswara on eriti märkimiswäärne selle tõttu, et sellel asub suurepärane aed, mis ofalt lähed terrasside kujulifelt

Wallimäele üles. J. Tenneberg oli suur aiaarmastaja, kes eriti suurel hulgal haid õunapuu sorte istutas. Silsem ta ehitas ka triiphoone, millega head äri tegi.

Kuna ta peale surma wõlgu järel jättis, siis lähed tema suurepärane finniswara nüüd wõlgade läteteks oksjonil müügile.

Kohwikultuur Rakweres areneb.

Rakwere sai oma „Corso“.

Rakwere on siamaani ritas olnud igafuguste trahteriasutuste poolest, mida leidub siin pea igal sammul. Nende seas on aga pea täielikult puudunud kohwik.

Nähtawasti pole olnud ärimelhi, telet olets olnud ustu kohwikurahwa olemasollu Rakweres.

On paaril korral küll tatsetatud, kuid et ruumid ja sisetseade pole kunagi wastanud nõuetele ja maitsele, pole ka kohwikultuur suuremaid edusamme teinud.

Selstonna tungimad pealeläämisel

awas pagariäri G. Kemmelgas mõõdunud aastal wäitese kohwipoe, mis näitas, et siiski on olemas wajasus, lohwitu järgi.

Selle tulemusena awas nimetatud äri neljapäeval juba päris lohwiku, awarate ruumide ja maitsele mõõbliga. Uue lohwiku alla on mõetud fenised kõrwal asuwad äriruumid, mis on ümber ehitatud ja põhjalikult remonteeritud.

Kohwiku sisetse ja taunistamine on wiibud läbi pr. Wommi näpunäidetel ja juhtnõuaditel, mispärast feda wõib nimetada kõigiti õnnestunuks.

Rakvere kuldraamat.

Leiti raamat, mille ümber keerlesid legendid.

Räägiti, et Rakvere lossil või linnal on vanal ajal olnud tore kuldraamat, millesse inimeste hinged ja Rakvere õitseajal sõlmitud lepingud kirjutati. Raamat hoitud orduajal lossis, hiljem Rakvere mõisas, kuni rootslased ta Põhja sõja kaotusel ära wiinud.

Mõned aga teadivad sellele jutule juurde lisada, et kuldraamatu olla wenekeelset sõjajärgi. Mõistwa räägiti wiinud. Reegi aga teadis, et üks nimekamatest ja mõimsamatest bürgermeisteritest siit lahtudes raamatu enesega kaasa wõtnud.

Teadja isa alla aga seda raamatut aastakümnete eest linna vogtikohu laua peal weel lamamas näinud; säranud

nagu lewadiine päitene. Seega pidi see raamat Rakveres weel alles olema. Aga kus ja kelle käes?

Neil päewil tõi selle raamatu Rakvere linna arhiwile Rakwere Laenu ja Soiu laste asjaajaja Hanson, kes seda wana dokumentide hulgas leidnud. Tore raamat! Kullatud köites, puhtalt ja hästi hoitud. Raamat kannab järgmist pealkirja: Buerger Buch der Kreistadt Wessenberg, verfertigt am 1. Juni 1845. (Maakonnalinna Rakwere kodanikkude raamat, walmistatud 1. juunil 1845).

Sellesse raamatusse on kirjutatud Rakwere bürgerite nimestik samases järjekorras, kuidas nad linna kodanikkudeks wastu wõeti.

Rahukohutuniku laua tagant.

Warastati Päästiku pesu.

Arnold Ruttur loos Mõheingiga warastanud Liisa Päästiku pesu, mille metša toimetanud. Hiljem toonud nad warastatud esemed metšast ära ja jaganud omawahel. Ühe särki annud Ruttur oma õele, millest see teinud omale kleidi. Ta kannud seda esitels walgena, kuna hiljem wärwinud ära.

Meeta Ruttur räägib, et tema pole midagi wargusest teadnud, arwanud et särk, mille wend temale annud, kuuluvat emale.

Raebealune Arnold Ruttur wõtab süü omaks, kuna teine raebealune pole kohtu ilmunud.

Rahukohutunil otsustab asjaarutamise edasi lükata, teise raebealuse ülekuulamisest.

Puustaja türm.

Läinud aastal Randle seelimaas peetawal spordi pool olnud tüli Randle ja Warangu peiste wahel. Tüli hülka seganud ennast Robert Klaudit, kes bel-nud: „Mis nad siia hüppawad siin, ma neile kuraditele näitan.“ Peale neid sõnu löönudki ta Randle mehele Johan Tombandile seljatagant puustihawa.

Peale löömingut näidanud Klaudit oma werist pusti, millega ta õpetanud Randle mehi.

Raebealune salgab oma süüd ja seletab, et ta löönud enda kaitseks, sest tema elu olnud hädas. Ta palub asja harutamist edasi lükata, et uusi tunnistajaid siia anda.

Rahukohutunil ei leia tarwiliku olewat tunnistajate siiseandmise ja karistab Robert Klaudit haawa löömise pärast nelja kuulise türmiga. Peale selle peab raebealune tasuma 34 krooni Johan Tombandile arstimise kulufid.

Waeu loomade pärast.

Uudla walla, Wõduwere küla elanikud Laastud ja Allikad, kes elawad

oma aasta peakoosoleku linna esimeses algkoolis.

Teatawasti on kaks koosolekut oja-wõtjate puudusel senini pidamata jäänud. Koosolekul esinewad referaatidega A. Meitop ja S. Linfi.

naabruses, tülisewad wiimastel ajal sa-gedasti. Põhjusels nendel tülisemistel on pea alati loomad, kes lahti saades naabri maale lähewad.

Läinud aastal pääsenud jällegi Laastu wafitas lahti ning jooksnud Allika koolisse. Parajasti tulnud August Allikas lümbmasti ja Linda Allikas wiibinud koolis. Wafita omanik Eilfriede Laast, minnes wafitast ära ajama, sattunud sõimu alla. Pärast lüegi tunginud koolile.

Rahukohutunil karistab Linda ja August Allikat, kumbagi wiie päewase arestiga.

Kohu-nurija korralduse.

Heinrich Rärsepat süüdistatakse Jo-hannes Alwisbergi jalgratta warguses.

Raebealune Rätsef on toime pannud rea wargust teatawa aja jooksul, mille tõttu kohtunil otsustab teda anda kohtu-uurija korralduse.

Üleskirjutatud warandust ei tohi kõrvaldada.

Jaan ja Emilie Põlasid süüdistatakse Wiru-Rigula ühispanga poolt, üleskirjutatud waranduse müümisel.

Jaan Põhla sattunud wõlgadesse, mille tagajärjel tulnud majja kohtupris-taw, kes kirjutatud ülesse raebealuse tõrwi määra hobuse ja warja. Hiljem aga, kui sõjoniapäew läte jõudnud, toimetanud raebealune hobuse wõõra isiku läte, ning ta ise hakanud kolima oma kraami Rundaasse.

Raebealune ütleb, et see hobune pole üldse kuulunud temale, waid Arnold Moorile, kes selle aga omalord edasi müüinud. Ta ütleb, et pole tema midagi kõrwaldanud, waid tõlt on korras. Sõgi panga wõla plewat ta korraldust ära tasunud.

Rahukohutunil leiab, et siin asjad siiski päris korras polnud omal ajal ja karistab teda seitse päewase arestiga.

Warastati last lõhnadibega.

Nõmmel elutsew Jaan Alwel laebab, et temal warastatud Rakwere laada, last seepide ja lõhnadibega. Kahju 35 krooni.

Abielulahutuste päew rahukogus.

Lahutati 12 abielu.

7. novembril Rakwere-Paide rahukogus lahutati järgmised abielupaarid: August ja Liisa Doorits, tütar Hellen-Hildegard jääb emale; Erni ja Abda Ööpik; Walter ja Amalie-Johanna Morein; Swan ja Elisabeth Andrejew; Aleksander ja Olga Swanow, lapsed Soja, Wladimir ja Oleg jääwad emale; Aleksander ja Miina Mirt, poeg Swan jääb emale kuna teise poja Harry peab ta peale 8 aasta wanaks saamist loowutama isale; Rudolf ja Ewelina Lettermo; Nikolai ja Elisaweta Swanow, tütar Tatjana jääb emale; Peeter ja Sekaterina Papiroskin, lapsed Boris ja Genadi jääwad emale; August ja Leida Tinnuri; Dinrit ja Helene-Maria

Starasti, tütreid Oie ja Walwe jääwad emale; Hans ja Roosa Wanari, poeg Heinrich jääb emale.

Edasi lükati seelord Robert ja Marta Vampide; Heinrich ja Klara Rubjaste, Artur ja Leida Partsi; Aleksander ja Alma Krügerite; Anton ja Katarina Peärnuude ning Aleksander ja Anette Saarte abielulahutuse asjad.

Ära lõpetati Heinrich ja Emilie Poomide ja Johannes ja Miina Siidbergite abielulahutuse nõudmised. Tagasi lükati Emmeline Westimeisfri nõue oma mehe Willemi wastu, kuna Eduard ja Johanna Kottaste asjus kuulutatasse otsus 15. stp.

Räsitööliste seltsi perekonna õhtu.

Rakwere Räsitööliste selts korraldab laupäewal, 11. novembril perekonna õhtu. Perekonna õhtul kantakse ette näitlejate Kingi poolt A. Mäli nelja waatusline komöödia „Waele mehe ututall“. Külastajena mängib kaasa A. Rebane.

Algus kell pool 9 õhtul. Sissepääs-kiikmetele maksuta, wõõrastel 50 senti.

Pidu lõppetulega.

Noortokaste korraldusel peetakse pühapäewal, algusega kell 7 õhtul noortokaste pidu, millest sissetulek läheb orkestriristade muresemiseks. Eri-lise numbrina esineb eestkawas noortokaste lõppetuli.

Ras kolmas õnnestub?

Laupäewal, 11. novembril kell 4 p. l. korraldab Rakwere õpetajate ühing oma

Tsaaririigi hukkumine.

Wene riigiwolikogu esimehe M. W. Rodsjanto mälestused.

18. Segadus kirjadega.

Minu kirjalikule palwele audientsi asjus, oli keiser isiklikult märtuse teinud: „Teen peaministrile ülesandeks, duumapresidentile teatada, teda wõidakse peale duuma istungi awamist wastu võtta, aga ainult küsimustes, mis duuma päewakorras seisawad.“ Alliri puudus.

Palwe oli mulle tagasitulnud ümbritus, mis minule aadresseeritud ja wäikeste pitsatiga suletud. Nähtawasti oli keiser elsinud ja Stürmerile määratud kirja pannud minule aadresseeritud ümbritusse.

19. Omapärane jutujamine Stürmeriga.

Järgmisel päewal Stürmer helistas mulle. Ta oli eelmisel päewal peastaabis wiibinud ja seal teada saanud, et keiser oli oma wastuse wale aadressil saatnud.

„Michael Wladimirowitsch, kas saite tema majas teedi kirja kätte, milles ta mulle ülesandeks teeb, teile teatada, et ta teid ei saa wastu võtta?“

„Jah.“

„Mida tahate nüüd teha?“

„See on minu asi.“

„Jah, aga mis pean siis ma tegema? Ma olen ju kohustatud keisri käsku teile edasi andma.“

„See on jälle teie asi. Ma ei saa see peale teile ühtegi wadust anda.“

20. „Leppime kokku.“

„Leppime kokku, et ma annan keisri käsu teile telefoni teel üle.“

„Ma arwan see pole kõige kohasem, keisri käsku telefoni teel üle anda.“

„Ja, aga mida pean ma siis tegema?“

„Ma tõesti ei tea.“

„Kas teie ei saa mulle seda paberit saata?“

„Aratirja — meeleldi. Originaal saab minu kätte, kuna ümbritul oli minu nimi ja keiserlik pitsat.“

„Mida mõtlete tagasilükatud audientsi asjus ette-wõtta?“

„Ma pole kohustatud teile sellest aruandma.“

21. Peaminister intrigeerib.

Järgmisel päewal sain ma Stürmerilt kirja, milles ta mulle ametlikult keisri käsu teada andis. See oli samasugune lugu, kui mõni aasta tagasi Kotskowskowi ajal.

Samal päewal wõi päew hiljem said kaks duuma-liiget siseministri abi Werjowkiniga kokku, kes neile esitas küsimuse, keda nad duumapresidentiks walivad. Duumaliikmed wastasid, et nad ei tahle praeguse presidenti tagasi walitus. Werjowkin tegi imestanud näo ja sõnas: „Kuidas nii? Peale seda kui keiser teid wastu ei wõtnud?“ Duumaliikmed polnud sellest küll mitte informeeritud, wastasid siiski aga, et see ei talista tagasi walimist. Sellest jutujamamisest andsid nad mulle lohe teada. Olin otsustanud kindral Aleksejewi kirjast lennuasjanduse üle ega keisri otsusest audientisi palwe suhtes, duumaliikmeid mitte informeerida. Kui aga walitus nüüd ise neid kuulbust hakkas lewitama, siis kutsusin ma parteijuhid oma juurde ja jutustasin neile tõlt.

22. Duuma kokkufutsumise eel.

Duuma pidi 1. novembril kokku astuma. Enne awamist leidsid aset progressiivse bloki istungid, kus wõeti wastu resolutsioon, milles nõutakse duuma enamusele toetawat walitsust. Progressiivsed aga tahsid jääda la wastutawa ministertiumi nõudmise juure, kuid Mijsulaw surus resolutsiooni wiisakamas sõnas-tuses läbi.

Kaks päewa enne duuma awamist külastas mind haridusminister krahw Ignatjew. Ta teatas, et progressiivse bloki otsus on juba walitsusele teatavaks saanud ja et ministrid selles etteulawa wäljenduse „araandlit walitsuse tegewus“ pärast väga pahased.

(Peale revolutsiooni selgus, et walitsust duuma as-jadest oli informeeritud rahwasaadik Krupenski).

23. Duuma laialisaatmine jälle päewa-
korral.

Krahw Ignatjew teatas ka, et seepärast erakorraliselt kutsuti ministrite nõukogu kokku ja otsustati nõu-da duumapresidentilt nende sõnade maha kustutamist resolutsioonist, wõi muudu on duuma laialisaatmine mõddapääfematu. Ma ei saanud krahwile mingisugu-seid lubadusi anda.

Päew enne duuma awamist telefoneeris Stürmer mulle ja palus mind selle asja pärast teda külastada, kuna ta tunneb end haiglasena. Esimesel filmapilgul polnud mull tahtmist tema juurde minna, mispärast kirjutasin talle kirja; siis aga mõtlestin asja ümber ja otsustasin temaga isiklikult kõnelda.

24. Jutujamine Stürmeriga.

Kutustasin teda semstwode eesistujate otsustega, kus sama wäljendati, mida juba nii mitu korda walitsusele oli sõdame peale pandud, et ta rahwa walitsust ei mõista ära lasutada ja sõja kätel pide-walt rahwaesindusega on kokkupõrganud. Neil asja-oludel ei lähe walitsusel korda sõda wõidurikka lõpuni wiia; walitus on seega olukorra tekitanud, kus peahädaoht ei ähwarda wäljast waid seestpoolt.

„See on riigi konfetsiionsete elementide waade asja kohta,“ ütlestin ma Stürmerile, „nii mõtlewad lo-genenud inimesed, nii mõtleb logu Wenemaa, niipalju kui seda tehaawad semstwod. See otsus ühtib pro-gressiivse bloki omaga, mispärast wõib sellele kui Wenemaa otsusele waadata.“

25. Rodsjanto soowitab Stürmeril ametist lahti wõtta.

Teie koostöö awalikkude organisatsioonidega pole enam võimalik, ilma selle koostööta pole aga võimalik sõja wõitmine. Kõigile on selge, et walitus riigi lükkab kuristikku. Peame lõput lõtt lõnelema, jekk seifame saatusest tunni ees.“

(Järgneb).

Iga soomusronglase eest kümme punase elu.

Ruidas wallutati Uderna ja Rirepi.

Episood 3. soomusrongi lahingutest.

23. jaanuaril 1919 aastal peetud Rirepi lahingus 3. soomusrongil olid esimesed suuremad kaotused. Langes alamkapten Wollmann ja teisi, hulk mehi sai haavata. Võidetud lahingust mõrudaht soomusrongile tagasi tulles, töötasid mehed: iga langenud soomusronglase eest vähemalt kümme punast maksavad oma eluga. Seda töötust on soomusrongi mehed pidanud, võideldes lahingutes, kui lövib. Üljärgnewad read kirjeldavad Rirepi lahingu täitu.

3. soomusrongi ülem kolonel D. Puiga.

22. jaanuari hommik 1919 aastal. Kell on täpselt 6, kui 3. Soomusrong sõidab välja Elwa jaama Pritsu poole. Punased on võtnud kindlad seisukohad lähel pool raudteed. Et neid minema peksa, selleks ajub desant rongilt maha.

Uderna mõisa ärawõtmise.

Rõige pealt desant hakkab liikuma Uderna mõisa poole. On täiesti pime. Desant liigub hääwaitujes kuni paarisaja sammuni mõisale. Siin desantide ülem, leitnant Roosmann, annab käsu tuld anda. Silmapiltselt hakkavad ragisema püssid ja automaadid hüüdma. Rõlas käsklus: „Surra! Edasi!“ Sirmja kisaga terve ahelik tormab mõisa peale. Punaste kuulid winguvad

waistu. Wanem allohvitser Linnabet langeb. Kuid hulljulgest soomusrongi mehed tormavad edasi. Uderna mõis langeb.

Surmahirmus waenlane põgeneb. Soomusrongi mehed järel. Ei enam ole mingit korraldust aheliku, vaid igaüks tormab sennapoole, kus näeb punast jooksma või kuulib pauke. Nii kestab metsit tagajamine kuni Sellenurme metsani.

Kuulipilduja võetakse ära.

Sellenurme metsatukas waenlane aga tahab ennast korraldada. Nad seavad tulise kiirusega kuulipilduja üles ja püstitavad pealetormajad kuulipilduja tulega üle.

Lipnil. Kadal aga hiilib mõne mehe saatel waenlase paremast tiivast mööda ja tormab kõrwalt kuulipilduja peale. Nüüd punastel pole enam aega laitsa, vaid tühatselja nad põgenewad, jättes kuulipilduja meie meestele.

Lahingusaak.

Runa desant oli rongist laugele ette ette läinud, siis koguti mehed kokku. Sammutatse mõisa, et jõuaksid üle lugeda. Punased on kaotanud: ühe poolteise tollise suurtüki, ühe kuulipilduja, ühe väljakõõgi, hulk püssi ja seljakotte. Wangi langesid punaste patarid ülem ja seisse sõdurid. Surnuid on neil paar-teistkümmend.

Soomusrongi mehed laotasid wanem allohvitser Linnabeti surnuna ja kolm haawatut.

Onu Tom paugub.

Nüüd desant läheb rongile. Punased on hirmus vihased oma kaotuse pä-

raft ja saadavad meestele marulisi suurtükituld järele. Kuid sihtimine on sedavõrd halb, et ei tee midagi wiga.

Selle asemel aga rongilolejad pole julgugi laisad. Nad saadavad oma suurtükki — Onu Tomi — tuld punastele waistu. Onu Tomi tuli on niivõrd mõjum, et peagi sunnib punased waitima.

Desantmeeste tülitöö oli aga täna-fels tehtud. Nad heidavad puhkama, et homme uue jõuga väljas olla.

Rirepi peale.

Särgmisel hommikul tehatse desantide ülesandeks — Rirepi wälja löüa. Desantmehed võtavad kaks kuulipildujat kaasa ja hakkavad liikuma.

Mehed liiguvad kolonnis maanteed mööda. Ratsaluurajad sõidavad ette. Korraka lostab eespool kuulipilduja ragin. Lastakse meie ratsanikke.

On näha, et maanteed mööda on mõimata edasi liikuda.

Kolonn jääb seisma. Ohwitserid peavad nõu. Otsustatse liikuda kintude warjus Rirepi kõrti ja raudtee wabel olewasse metsa, et seal puudest ja pödsastest warjatuna kõrtile lähedale hiilida. Et metsa pääseda, selleks tehatse sügaw ring.

Metsas ahelik lohtas wanameest, nähtawasti mõisa moonameest. Wanamehest küsitakse, kas punaseid lähedal on. Wanamees seletab: „Ei siin ole kedagi.“

Läti punastega kästti koos.

Kui aga desant metsa äärde jõudis, hakkasid punased lastma. Desantide õnneks nad ei oodanud meie mehi seal küljest, vaid kuulipildujad olid teisele poole kõrti üles seatud.

Rõlas käsklus peale tormata. Wahetpidamata lastes mehed jooksid tormi.

Siin aga punased hakkasid ägedalt waistu panema. Meie mehed on juba kõrtis sees, kuid punased pööravad kuulipildujad ümber, et kuulipildujate

tulega niitma hakata.

Silmapilt on täbar. Kuid hulljulgest meie mehed tormavad kuulipildujate peale. Üks meie mees wistab püssi kätt ja tormab paljast käsi punaste lätale. Teine lätlane tahab meest täd-giga läbi löüa, kuid lipnil Roger laste sellele kuuli pähe.

Ohwitserid jooksewad tormi.

Punased tahawad lähe kuulipildujaga põgeneda. Teised laitswad põgenejaid marulise püssitulega. Kuid meie ohwitserid jooksewad tormi kuulipilduja peale. Kuulipilduja jääb meile, kuid alamkapten Wollmann maksab hulljulge oma eluga.

Sarnast hulljulgest waenlane ei kannata enam wälja, waid põgeneb. Meie kuulipildujad, mis wahapeal jõuti üles feda, saadavad neile tina järele.

Kaotused.

Peale alamkapten Wollmanni desantmeestond laotas veel kaks ohwitseri haawatutena. Desantide ülem leitnant Roosmann sai kõhuist haawata. Alamleitnant Odetopil läks kuul teha läbi. Kuid ta mõitles niitama lähe, kuni waenlane oli kädesti löödud.

Iga langenu eest kümme punase elu.

Leitnant Siimanni juhatusel desant läheb veel paar kilomeetrit edasi. Kuid punaseid pole enam näha. Siis desant pöörab rongile tagasi.

Meeste meeleolu on eriti wihane, sest see on esimene suurem kaotuste päew. Edotatse punastele langenud seist-meeste eest wõitlust lättemaksta. „Iga langenu eest vähemalt kümme punast maksawad oma eluga“, edotawad soomusronglased.

See töötus ta täideti.

Tabati wõitluskõltsija.

Narwa kriminaalpolitsei läks lörda tabada tagaotsitama Jaan Kalamehe, keda süüdistatse wõitluskõltsimises.

J. K. oli wõitlunud allkirjad kuul wõitlul. Alul arwati, et ta põgenes Wenemaal, kuid nüüd sai politsei andmeid, et ta warjab end kodus, kus kaskolewal nädalal tabatigi.

Marfi printsfes.

„5“ koolides jälle au fiske.

Praegu toimub õpilaste hindamine koolides ministereiumi 1919 a. ringkirja alusel kolmeastmeliselt, — hea, rahuldaw ja nõrk. Wiimastel aastatel on aga awaldatud uusi seisukohti ja arwamusi. Neid arwesse wõttes tahab haridusminister selle kolmeastmelise hindamisreidi ümber muuta wastawalt neile nõudmistele.

Puurmanis tapeti 3 hunti.

Puurmani metsawaht luurelõigul leidis suure pödra luukere, mille läheduses korraga nägi üheksa hunti. Oli selge, et hundid olid pödra maha murnud.

8. skp. korraldati seal hundijahi, kus maha lasti kolm hunti.

Põllupidajatele lõheaineid.

Põllutööstusministereiumi, wee- ja maaparanduse liidu ning põllutööstaja wahelisel nõupidamisel jõuti otsusele, et põllupidajatele maaparanduseks odawa hinnaliste lõheainete wõimaldamiseks ära tasutataks laisfeministereiumile laisutustõibmatuks muutunud lõheainete tagawarast. Wastawa ettepanetuga lõheainete saamiseks põllutööstusminister pööras laisfeministereiumi poole.

Ühel wallasemal 8 last.

Kartu statistika büroos on koostatud andmed kartlannadest wallasemadest lohta. Nendest andmetest selgub, et 1932 a. oli Tartus 85 wallasema 18—41 a. wanuses. Rõige suuremal arwul on wallasemad 20—25 a. wanuses. Ühel 41 aastasel wallasemal on koguni juba kaheljas laps.

144

Seliumi mehed on alati Barfoomis näidanud, kuidas punased mehed peawad elama, nüüd on juhus saabunud näidata, kuidas nad peawad surema. Laste meid oma kohaust täita, nagu oleks meil veel tuhat aastat elada.

Rõik olid sellega päri ja kuna teegi meile paremat eeskujut enam ei näidanud, et rahwa kartuseid ümberlütata, siis läksime naeratahes lahku, olgugi et raske mure meie rinda rõhus.

Kui ma oma paleesse tagasi tulim, oli Dejah Thoris juba sündmuselt kuulnud. Sutustasin talle rõik, mis teadsin.

Oleme olnud waga õnnelikud, John Carter, sõnas ta ja ma tänan saatust, misjagune see ta ei oleks, et tohime koos surra.

Kaks järgmist päewa ei toonud märkimisväärsed muudatusi õhuwahetordades, aga kolmanda päewa hommikul muutus hingamine katustel juba raskest. Uulitsad ja platid olid rõik naiste, laste ja meestega tihedalt täidetud. Rõik tõi seifis. Suurem osa rahvast läks oma saatusele waprasti waistu.

Edunapaitu nõrgemad hakkasid juba tohtulange-ma ja tunni jooksul langesid tuhanded meelemärtsutult maha.

Dejah Thoris ja mina olime ühes teiste tuning-litu perekonna liigetega palee aeda kogunud. Rõnelesime tafa, niipalju kui see üldse oli wõimalik, sest surm oli oma tiivad meie üle laiati laotanud. Isegi Woola paistis aimawat ahwardawat hädasõhtu, ta hoidis minu ja Dejah Thoris lähedale ning kiinus haleda häälega.

Wäitene munatast oli Dejah Thoris palwel aeda toodud. Ta istus nüüd lasti ees ja waatas igatsufega oma tulewasele lapsele, keda ta kunagi ei näe.

141

Laiad uulitsad olid täidetud naiste ja lastega, kes meid elawate kiiduawaldustega terwitasid ja meile annetasid lõikfuguseid ehteasju. Rahwast waldas üldine wõidujoomastus.

Minu metstid Tharkid aratasid ülbist tähelepanu. Weel kunagi polnud üksti rehwastatud roheline sõdur Seliumi warawast fiske tulnud ja nüüd tulid nad kui sõbrad ja liitlased.

Minu Dejah Thoris heals sooritatud tegewus oli rõikjal lõneaineks, ja järjeist mainiti minu nime. Mind külwati üle hinnaliste ehetega. Igaüks tah-tis mind terwitada. Isegi koleba wälimusega Woolat filitafid nad ilma kartuseta.

Kui meie juhib läheneid paleele, terwitasid meid ohwitserid ja palusid fiskeastuda. Nad tahtsid meid juhtida Tardos Morfi juurde, kes tahtis meid tänada ülesnäidanud teenete eest.

Paleesse wiimal trepil seifis Seliumi hoow-lond. Kui hakkasime mööda treppi ülesse minema, tuli üks mees meile waistu. Ta oli pika ja saleba lastwuga, waga tugew ja suurepäralise efinemise-ga. See oli Tardos Morfi, Seliumi Zebdal.

Tars Tarkas oli esimene meie hulgast, kes teda terwitas.

Tardos Morfi terwitas fiske igat rohelist Zebdali ja Jedi. Kui ta minu juurde astus, pani ta mõle-mad käed minu õlale.

Tere tulemast, minu poeg, sõnas ta, terwitan sind ja awaldan sulle, kui Seliumi kõige hinnali-female kalliskiwile, oma lugupidamist. Siis tutwus-tas mulle Morfi Rajatut, Seliumi Jedi, kes oli Dejah Thoris ifa. Ta paistis sellest lohtamisest waga huwitatud olema.

Ta tegi minu lörda katset mind tänada, kuid suurest ärrituselt ei saanud ta sõnagi suust. Nagu rõik Seliumi inimejed, austas ta oma titart waga

Tondilugusid.

Cesti Rahwalaule Urhiwift.

Kord parandatud Ratwere kirikut. Palju töömehi olnud sel puhul tööl. Ohtul läinud teised mehed lõit koju, ainult wiis mees, kel laugele minna olnud, jäänud kirikusse ka õhkeks. Nad torjanud hõwli laaste hõwli pingile ja heitnud nendele magama.

Kiriku tagumises osas olnud matmis-pait, kuhu satte furnuid maetud. Enne testööd tulnud kaks mustas riides mees kiriku, kuigi töömehed ohtul kirikuksed lutsustanud. Need mehed läinud siis kiriku tagumisesse ossa, tõstnud ühe hauakivi üles, wõtnud furnuteha wälja; see olnud nagu päris elusa inimese oma. Siis hakanud need kaks musta meest furnut armetult peksma. Kõll palunud furnu andeks, aga peksu pole enne järele jäetud, kui furnu waitfeks jäänud. Siis pandud jälle ta puufarki ja hauakivi peale.

See olnud ühe haagrehti furnuteha. Kui need mustas riides mehed töömehes-
test mööda läinud, öelnud nad: „Arge kartke, meie ei tee teile midagi!“ Siis labunud nad ära. Töömehed aga leidnud, et kirikuksed olnud ilka veel lutsus.

Wihula koolimaja juures olnud enne lõit. Seal ümbruses on mõni mees küll tonte ja wiirastusi näinud.

Üks mees, Kärneri Adam, läinud tõrssi ja wõtnud suure noka ligi, et seda seal terawaks teha ja õhkeks tappa ja tõrssi abilist tellida. Saanud mees noa terawaks teinud ja öelnud: „Nüüd ma ei kardab, kas tulgu kodukäija mul tee peal ette, ma löön ta tohe läbi.“

Kärneri Adam tulnudki tõrssi wälja. Olnud selge tuuwalge õh. Ohtul olnud wähe wihma sadanud, nii et tee olnud libe. Saanud wähe maad eemale, korraga mehel kodukäija ees, ega lase ebasid waid wõtab tal rinnust kinni ja tahab mehest wõitu saada, kuigi teine ähwardab naga. Wiimati saanud Adam ta rühtlemisega poole ja annud kodukäijale noaga niisuguse matfu nagu oleks ta tapfapea sisse löönud. Siis jäänud kodukäija maha.

Hõmmikvl tulnud Adam seda tohta waatama, muud pole leidnud, kui natuke rohelist wedelikku maas.

Kord tulnud soldat Abja metfa wahel telguga. Korraga näinud ta, et üks hall kuhu tulnud temaga telku. Soldat

saanud aru, et kodukäija on telgus. Soldat aga olnud ise wahwa mees ja pannud kodukäija telku wedama. Ise istunud kui satse telgus.

Kodukäija wedanud soldatit tuni libja tõrssini, siis wõtnud ära, hakanud paluma, et lastu soldat teda tõrssi sisse minna, selles ise: „Ubi! Ubi!“ Aga soldat — lange mees — öelnud wastu: „Nee Ubi, Uressi, passjo!“

Kodukäija wedanudki soldati libjani, siis läinud soldat tõrssi ja kodukäija labunud ära.

Korra läinud üks Koela mees Eudlinnast omale puuti tooma. Aga kes niisugust elukat päewal wõib wedada. Soanud ta siis õhkeks ära. No küll olnud pungil mehikesel külm. Olnud veel talwine aeg. Tont kurtma, et: „Küll on mul õige külm!“ Mees wastas, et: „Sa mul on ta küll külm!“

„Jah mis külm sul on? Sul riie veel seljas, mina aga alasti. Kas sul pole midagi riidet kaasa?“

„Ei pole muud midagi kui heinawõrk!“

„Anna seegi, ma poen sisse!“

Pugenudki. Mees pärima wähe aja pärast, et: „Kas on ka soe?“ Tont wastas, et: „Kus sõlm, seal ilka soe, kus film, seal külm!“

laewust wett wõtnud, mille tagajärjel laew kuivaks jääb, ja tema suwilas leidumatel sohwardel istunud, mistõttu sohwarite tulud.

Jõhwi konstaabel wangiroadu.

Kolmapäewal mõistis Ratwere-Paide rahulogu poolteisteks aastaks wangiroadu endise Jõhwi jaostonna konstaabli Ernst Lokota. Wiimast süüdistati 400 krooni riigi raha tõrwaldamises, mis tuli awalikuteks läinud tewadel.

ÜERN aastapäew Piiral.

ÜERN Piira osakond pühitseb 12. novembril aastapäewa. Sel puhul korraldatakse aktus ja kookwiibimine Piira asunduses Saumetsa talus kell pool 2 päewal. Aktuse kõne peab õpetaja A. Abel.

Nõdrameelne hoidis Wõsnt hirmu all.

Weider kindralilest ja tema nõdrameelne tütrepoeg.

Wõsu suwituskohas elutseb wana hõbepäine, wene kindralilest Kormiljew ühes labe tütre ja tütrepoja Miitjaga, kellel naine ja laps. Peale rewolutsiooni lest asus Peterburist Wõsule. Ta ostis suwila ja ehitas krundile paar plitist maja hiljem. Suwila tuli wälja üürida ja sellest saadud rahaga pidi perelond ennast elatama. Wahete wahel oli sunnitud müütama ka oma asju, mis „heal ajal“ olid muretsenud.

Wanema tütre poeg Miitja asus ühes emaga Wenemaalt wanaema juurde Wõsule. Peatselt abiellus Miitja Wastnawaga neiuaga ja aasta pärast sai perelonnaisaks. Juba warsti oli märgata, et nooremehelga lõit asjad pole korras. Rahwa seas lihtudes hakkas ta ennast

esitama lendurina, salapolitseina jne., tõeliselt polnud tal mingisugust ametit. Ta muutus wiimasel ajal niimõrd närwiliseks, et ei suutnud meeltefegaduses endale oma tegudest aru anda: südaõõl ajas wanemaid ja naist majast wälja, ähwardades neid tappa ja purustas lõit asjad, mis lätte puutusid.

Kodused olid wõimetud Miitjat rahustama ja pidid laitses offima politseile. Peale omaste harkasid hirmu tundma nooremehel ees ka suwitajad ja kohalik rahwas. Küüd õnnestus wanemal riigi abil nõrgameelset noormeest „Seewaldi“ rawimisele paigutada.

Ka kindrali lehel eneseigi on mitmesuguseid isekaralusi, nagu rahulolematust oma suwitajatega, et need liiga palju

142

ja ei wõinud ilma hirmuärinata mõelda tema läbielatud kannatusetele.

Kümme päewa kestati Thartliffid ja nende metsituid liitlasi.

Kallide kingitustega ülesjutatud ja kümnetuhande Seliumi sõduri saatel, Mors Rajatu juhatusel, algasid nad siis tagasiressu kodumaale.

Mors Rajat oma saatkonnaga läks Ears Earselasega laasa, et uut sõpruslepingut sõlmida.

Ra Gola saatis oma isa, Ears Earslasi, kes ametlikult oli, kõigi juhtide ees, Ears Earslase poolt tunnistatud tütreks.

Kolme nädala pärast tuli Mors Rajat oma saatkonnast, Ears Earslase ja Solasi saatetuna tagasi, et wõtta osa Dejah Thoris ja John Carteri laulatusest.

Ühelsa aastat teenisin ma Seliumi nõukogus ja sõjawäes printsinna. Rahwas järjelt lüüwas mind austusega üle ja mõrdlematu Dejah Thoris igapäew tõi uusi näiteid oma armastusest.

Meie palee latusel asus kullast munatask, ühe suure walge munaga, mille juures peaaegu wiis aastat kümme kaardiväe sõdurit wahiti pidasid.

Linnas wiibimise ajal ei möödnud päewa, kus mina Dejah Thorisega ei seisnud munataski juures. Kõnelesime siis tulewikulaanidest.

Minu mäluks on isekranis selgesti wajuatunud pilt wiimastest õõst, kui istusime koos oma pühaduse ees. Kõnelesime tasalesti oma isekranise saatuse üle, mis meid kokkujuhtinud ja tulewast imest, mis meie õnne ja lootust pidi täiendama.

Raugelt nägime äkki lähenemas ühe lennuki tulest, kuid meie ei pööranud sellele suuremat tähelepanu.

Kui ta aga lähemale jõudis ja kiirskäjala figuurid andis, muutusime meie juba tähelepanelikumateks.

143

Lennuk keerles õhus ja ootas kannatamatult patrullpaati, mis lennuki pidi juhtima maandumiskillale.

Kümme minutit hiljem, kui lennuk oli maandunud, kutsus üks kättjalgu minu Jeddaki audientstupa, kuhu juba mõned nõukogu liikmed olid jõudnud koguda.

Oma krooni kõrgendatud platwormil läis Eardos Mors ärritatult ebas-tagasi. Kui lõit nõukogu liikmed istet olid wõtnud, pööras ta meie poole:

Täna hommikul ütles ta, said mitmed Barfoomi walitsused teateid, et atmosfääri wabriku juhataja juba kaks päewa pole annud mingisuguseid teateid ning ei wasta ka küsimustele. Teiste rahwaste esitajad paluwad meid asja juurdleusele wõtta ja wabriku asfistenti nii ruttu kui võimalik oma postile kutsuda.

Serwe päewa oleme lasnud tuhanded lennukid, teda otfsida ja praegu sain ma teate, et wabriku juht on leitud hirmsasti purustusest oma toast. Mul pole waja selle teate hirmjat tähendust Barfoomile lähemalt selgitada. Kuude pikkust tööd waja see, kui tahaksime neid wägewaid müüre läbi lõhkuda. Nüüd ei tohi meie ühtegi abinõud kasutamata jätta, ka selle töõga tuleb peale hakata. Praegu pole veel midagi karta, kui masinad pumbamajas töötawad, nii nagu nad peawad ja aastafadafid seda teinud on. Aga meie kõige hõlmemad kartused paistawad põhjendatud olewat, sest aparaadid näitawad õhurõhu wähenemist kõigis Barfoomi osades — masinad seisawad.

Minu härrad, jatkas ta, heal juhusel wõime veel kolm päewa elada.

Silmapiit walitses surmawaitus. Siis kargas üks noor aadlik, kõrgel tõstetud mõõgaga, ülesse ja pööras Eardos Morsi poole:

Kundast.

Riit ostis rutist.

6. novembril ostis riit Kundast ja selle ümbruskonnast rutist. Et ilm launis halb ja pealegi veel samal päewal Ratweres mardil laot käimas, oli rutistsojaid õige wähe.

Mehed said tumminula.

Esmapäewal olid Kundas jällegi suuremad katelused. Määdud ruttist raha tastus läts jõut mehi kohaliku wiinapoodi napsd tegema. Napsutamisel hargnes suurem lõõming, nii et meeste tifa üle alemiku kostis. Kohalikutajade konstaabel ei suutnud meestest muud jagu saada, kui et tarwitas tumminula. See mõjus rahustawalt, isekranis lõõmingu peatgelasele.

Kuid konstaablist lüüasaaja ei olnud politsei teguwiltsiga rahul, ning lubas Ratwere komissarile sellest ettelanda.

Omalaitse päew

Radilas.

Uleriilise omalaitse päewa puhul korraldab K. L. Portuni kompani päepäewal, 12. novembril s. a. U. S. A. koonduse rahwamajas Radilas, jumalateenistuse algusega kell 5 p. l. Jutlustab Wäike-Maarja õpet. hra Niemetš. Laulab Nurmetu-Eõnure segakoor. Hiljem pidulik aktus.

Kawas: Kõned omalaitse tellimistest, korraldusest, elust ning tööst. Kõnelewad pr. Helmi Malla, Karl Willip, Aug. Malla, Jakob Sirpan, Jaan Ois, Jakob Rebane ja teised.

Deklamatsioonid kodutitardelt pr. Wilpi juhatusel.

Nurmetu-Eõnure segakoori laule.

Jumalateenistusele ja aktusele sissepääs ühise laululehega, mille alamäär 10 senti.

Wargad muretsid aita.

Õli wastu 9 stp. olid wargad tunginud sisse Pada wallas elutsewa August Kuusleri lutsutud aita, kust wõisid ära mitmesugust riibekraami, petu, lambawilla ja muud kraami 140 krooni väärtuses. Wargad on pääsenud aita puurides läbi laelauad.

Illutal rüüstati kirikut.

Illuta wallas asuwasse Illuta luteri usu kirikusse on worgad atna purustamise teel sisse tunginud. Kirikust on ära wiidud ainult altari küünlajalg, mille väärtus kõigest 3 krooni.

Uinat maffis jalgratta.

Pada wallas, Ujaste külas elutsem Anton Uin laebas, et temal warastatud maanteelt jalgratas, mille ta oli wõtnud sõita Karl Suhtamilt. Rahju 60 krooni.

A. U. oli sõitnud Soosu asundusest koju, kusjuures olles wiinastanud jäänud teeweerele magama. Ohtul ärgates leitud ta, et ratas on wahapeal warastatud.

Raarli wabatahtlik tuletoorje orkester

Korraldab laupäewal 18. novembril Põlula hariduse seltsimajas kontsert-peak. Eestlase fialdab kontserdi ja näidendi: „Neitsid lampidega“. A. Mäki 4 wäetustline komöödia. Lõpuks tants. Alguks kell 8.30 õhtul.

„Pange mind wangi“.

Kolmapäewal mõistis Ratwere-Paide rahulogu walelunnistusele awatlemise pärast 3 ja pooleks aastaks wangiroadu J. Runbergi, kuna walelunnistajad Ambofi ja Drawat karistati 3-aastase wangiroaduga. Karistuse pehmenemiseks otsustas kohus pöörata Wabariigi wafitsuse poole, et Ambofi karistus muuta ümber 6-tuuliseks wangiistuseks tingimust. Draw peab aga 6 kuud ära istuma.

Kui otsus teatawaks sai, joostis Runbergi naine ähastades kohtu ette ning palus end mehega ühes wangiroadu saata.

Kallaletung Arkna teel.

Sõitja pääsis terwelt, kuid hobusele löödi raste püssiga.

Esmaspäeval õhtul tungis laabalt tulewale Johannes Kartoni kalle Rudolf Walter, kes lõi püssiga raste haawa Kartoni hobusele. Kallaletungimine sündinud wana wiha tõttu.

Esmaspäeval wiibis Ratwere laabal Warangu wallast päritolew Johannes Kartoni. Alles toimetanud linnas oma päewafed asjaajamised, hakkas ta õhtu-poolikul koju poole sõitma. Jõudes Arkna mõisa kohale, tungis Kartoni ootamatult kallale Warangu wallas elutsew Rudolf Walter, kellega

temal olnud kunagi waremalt waenulisi lõtku-puutumisi.

Kartoni tahtis kiiresti edasi sõita, kuid Walter tormas püssiga lähemale ja tahtis Kartoni lüüa. Sõit ta bas hobust, tekitades wajakpoolsesse reide raste haawa. Loom laotas käimise wiimise.

Hobune toimetati appirutanud inimeste abil lähedal olewasse talusse. Omanil hindab oma hobust sajatalu-käimise kroonile.

Rakwerest.

Loomatäitse felts pühitseb aastapäewa.

Laupäeval, 11. novembril korraldab Ratwere loomatäitse felts aastapäewa peo Rahvamaja saalis, algusega kell pool 9 õhtul.

Ettekanneid välismaa ja kohalikelt tegelastelt.

Minjam tella-wite-tee.

Ratwere Tennisklubi juhib tähelepänu oma kinnisele tella-wite-teele. Rahvamajas pühapäeval 12. fep. külalistele eest on igatpidi hoolitsenud, suur kabaree, mugawalt fiskestatud ruum, mis kind-

lustab hea meeleolu tekitada. Sisepäas ainult klubiisete soowitustel, Rahvamajas kutses enne algust laadawal.

Wirumaalt.

Raatselid ja piirwalwe lastewõistlus.

Möödunud aasta eestlul korraldasi pühapäeval, 5. nov., raatselid ja piirwalwe Wõsu jaost oma wahelise lastewõistluse. Võistlus peeti raatselidule kuuluwad lastetiirul.

Tulemused olid: wintpüssist ja browninguist lastmisel tuli esikohale raatselilane rezerw lipnik Paul Greenwald, omandades esimeste wõitudena wäljapandud rahataku ja portfigaari; sportpüssist lastmisel esimese koha sai piirwalwe, wõites hõbedast titutoosi ketta. Samuti omandas wäljalastud filmade ülekaalu tõttu rändlari piirwalwe, mida tal lats agstat laiska tuleb.

Uuesti remonteer. **korter** ära anda Lai 23. Küsida kojamehelt.

Palmse sai loorelahutaja.

Esmaspäeval seati üles Wiibula piimahiingu Palmse osakonna loorelaama wana tõmmetud loorelahutaja asemel uus. Kulufid tegi uus loorelahutaja ühes ülesseadmisega ligi 980 krooni.

Wallaswara otsjon.

Ratwere-Paide rahulogu Ratwere I jaostkonna lohtupristaw kuulutab, et 17. novembril kell 2 päeval Palmse wallas, Rigeelamäe, Sr. Kaarel Ploomanni püramüstombu nõudel müüakse awallikul wäljapakkumisel Robert Weermanni wallaswara: hobune, kolm lehma, lisa, raudasfidega wanter ja umbes 60 pd. heinu, mis on hinnatud 175 fr.

Hukkunud õhulaewa tere leiti merepõhjast.

Sitiliia saare lähedal Wenst talurid leidsid koha, kus lamab merepõhjas, nagu arwatakse, Prantsuse õhulaewa „Orymide“ wrakk. See õhulaew hukkus tormis 1932 aastal, kusjuures sai surma 54 inimest.

Wastutaw toimetaja: R. Kallio. Wäljaandja Kirjastus-Otsakond „Wirumane“.

Mus walmisriiete äri

asub nüüd Tallinna uul. nr. 18, mene kiriku wastas. Püüas kinnitajad.

Külastage ostufunnita uut ja moodfakt seadeldud walmisriiete äri Tallinna tänawal nr. 18, wastu wene kirikut.

O. Schelbach'i
moodsate
tantsude
kursused

Uue grupi algus
Kolmap. 15. nov.
kell 8 õhtul
Rahvamajas

KORTER: TELEFON:
Rakveres, Rõhuala 30. Kella 10—3 136

Kundas

algavad kursused Raamatukogu Seltsi saalis esmaspäeval 13. nov. kell pool 10 õhtul.

Hotel-restoraan „DU NORD“

Suurejoonelised lõbusad **Mardi-õhtud.**

Erifi rasvased ja maitsevad **hane** parima koka poolt valmistatud.

Kabaree ettekannete algus kell 10 õhtul. Esinevad kuulsad tantsitarid **Mara-Mia J. t.**

Võlu muusika hra Ritsessoni juhata. Muusika algus kell 8 õhtul.

Kuulutus.

Rakvere II jaostkonna kohtupristav müüb 17. novembril 1933 a. kell 1 päeval Kõti vallas, Kulinal

avalikul väljapakkumisel

Johannes Jänes'e liikuva varanduse: 2 hobuse jõulise rohuniija „Viking“ mis on hinnatud 100 kr. peale. Pakkumine algab hindamise summast, ja

teiskordsel avalikul väljapakkumisel

Johannes Jänes'e vallasvara: rehepeksugarnituur „Munktel“ ühes „Stover“ 7 hobusejõulise mootoriga, mis on hinnatud 2000 krooni peale. Pakkumine algab poolest hindamise summast.

Soovin võtta

Ladina keele

tunde. Teatada s. l. t. „Ladinakeel“ all.

Vajatakse 3 toaliit

korteri

Teated palun laata s. l. t.

Korter

5 tuba ja köök väljast. Lai tänav 4, Kaasiku majas.

„KIIRPARANDUS“ Häma tän. 9

Parandab kalosse ja botikuid, tooreskumm ja nahkjalanõusid. Töö kiire, korralik ja hinnad odavad.

Ostan ja müün

igasuguseid mööbleid, majafarbid, muusikariistu, raadioaparaate ja nende osi ning müün, vahetan ja üürin grammofoone ja plaate.

Ostu-müügi-äri

„Estonia“
V. Viil, Pikk t. 22, Rakveres, telefon 1-27.

Vanema kursuse matemaatika osak. üliõpil. annab matemaatika füüsika ja kosmograafia tunde ja valmistab eksamitele. Lõbivõtteid igapäev kella 15—16 Karja t. 22.

Suurem **korter**

eraldi, omaette, kuiv ja soe odavasti üürile anda. Tammiku tän. 3.

Palume anonüüm-kirjade kirjutajat teatada

oma aadressi

ehk ilmuda asja selgitamiseks Puhk ja poegade kontoris. Saladus garanteeritud.

Päikese paisteline kahe toaline köögi

korter

üürile anda. Malmi t. 30

Uuesti remonteeritud soe

korter

tuba ja köök välja üürida Kreutswaldi 4, üür 10 kr. kuus. Järele küsida majaperemehelt Rakvere vallamajast, tel 89.

Soovin osta korras ohvitseri

sinelit.

Teat. sit.

Käsitöölise Abiandm. selts

Laup. 11. novembril s. a.

Perekonna-õhtu

Kavas:

„Waese mehe ututall“.

A. Mäki komöödia 4 vaat. Naitlejate Ringi ettekandel. Külalisena mängib kaasa **ALFRED REBANE.**

Tants.

Algus kell 1/9 õhtul. Sisepääs 50 senti. Eestseisus.

Laup. 11. novembril s. a.

korraldab

R. L. K. S. selts

5-aastapäeva puhul

Rahvamaja saalis

Peo-õhtu

sega eeskawaga.

Ettekandeid välismaa ja kohalikelt tegelastelt.

Algus kell pool 9 õhtul.

Pääsmed: Kr. 1—50 s., õpilastele 25 s.

Rakvere

„Esto-Band“

jazz-orkestri teinimist võtab vastu igasugusteks peo- ja juubelmängudeks hra V. Viil, Rakveres, Pikk t. 22, tel. 1-27.

Vabandan

pr. Marta Karpi ees tema kohta räägitud

ebaõigele juttude

pärast.

A. Bergmann.

Rakvere Ühispank.

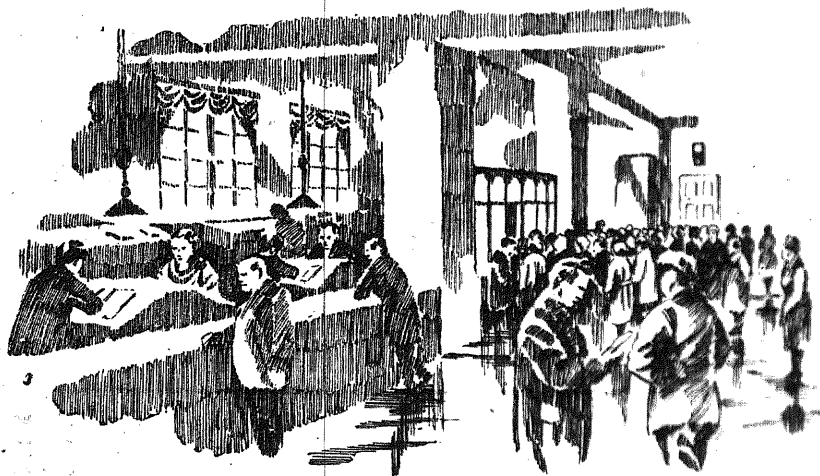
Rakveres, Lai uul. 17, omas majas, teisel korral.
Telefonid: Juhatus 110, üldine 164.
Wirumaa suurem ja wanem
ühistegeline rahaasutus. -

Ühispank võtab raha hoiule ja maksab hoiusummade
eest ajakohast kõrget protsenti.

Ühispank annab laenu igasugusel kujul ja kindlustusel.

Ühispank toimetab kõiki panga operatsioone.

Ühis pangas on teraslaekad väljatuurida.

Kino „UNION“

9., 10., 11. ja 12. novembril s. a.

Seni nägemata eeskava

I. Näitelinal Kõmuline suurfilm Fox-
filmi toodangust, milline praegu Lääne-Euroo-
pa suurlinnade kõneaineks. Neiu Tiziani peaga,

CLARA BOW

suur tagasitulek. Tema esimene helifilm

II. Näitelaval Esimest korda!
Välismaa näitlejad meie laval!

Kuulsad Itaalia muusikaal klounid
Parimad näitlejad maailmas.

Rakveres sensatsiooniline sündmus.

Nimetage teda metslaseks

(Segavereline). Ühe naise kurb ja kummaline saatust, kes ei kuulanud oma südame häält.
10 vaatuses kuulsalt kõmuline Siffani Thapery samanimelise romaani järel.
Peaosades: CLARA BOW, GILBERT ROLAND, ESTELLE TAYLOR, MONROE OWSEY.

4 Truzzi

Algus äripäevil kell 7, pühapäevil kell 4 p. l.

näitelinal ja näitelaval.

Kuulus ENRICO TRUZZI ühes terve perega: poeg RUDOLFO
tütar LOISE ja väimees ANGELO Ferroni
Esinevad kõige paremate muusikaalsete numbritega mood-
satel mänguriistadel: saksafon, bansho, trubafon ja fan-
faarid ühes nalja ja kloun ettekannetega!
Suurte kulude peale vaatamata pääsetähed harilikud.

Esimene Eesti Kindlustus Selts Maja „EEKS-MAJA“

Asutatud 1866. a.

Toimetab tule-, elu-, mürdvarguse-, klaasi ja kodu-
loomade kindlustusi.

EEKS-MAJA juhatus ja peakontor: Tallinnas, Lai tän. Nr. 1,
omas majas. Tel. 438-85.

EEKS-MAJA uue põhikirja kohaselt ei nõua kindlustusvõtjalt
sundvastutust.

EEKS-MAJA kindlustustingimused on kõigiti soodsad.

EEKS-MAJA maksab kindlustustasud täpselt välja.

EEKS-MAJA on eestlaste poolt juhitud kindlustusasutus.

EEKS-MAJA on oma tusedate reservide ning aryurikka kindlus-
tusvõtjate pere tõttu võimsamaid kindlustusseltsi Eestis.

Küsimusele — missuguses seltsis kindlustused võtta — vastab
iga rahvuslikult mõtleja kodanik: Meie kõige vanemas, 66
aastat edukalt töötanud jõukas kindlustusseltsis EEKS-MAJA.

EEKS-MAJA Rakvere osakond:

Lai uul. nr. 17,
Rakvere Ühispanka ruumides.
Tel. 110 ja 164.

VALMISRIIETE ÄRI R. CHASAN,

Tallinna t. 33, Rakveres.

Olen täiendanud oma äri
uuemate sügis ja talve hooaja uudislega.
ülrikonna, palitute ja mantlite alal.

Suures valikus
karusnahku, meeste kaabusid ja igasugust
pudukaupa

Hinnad võistluseta.

R. Chasan Tallinna 33 Rakveres, Osakond Tapal Pikk 18

Olen avanud laiendatud ja uuesti remonteeritud ruumes

KOHVIKU

MOODNE SISUSTUS.

Esmajärgulised kondiitri saadused. Ajaviite mängud.

Lugupidamisega G. Remmelgas.

Pikk tänav nr. 1.

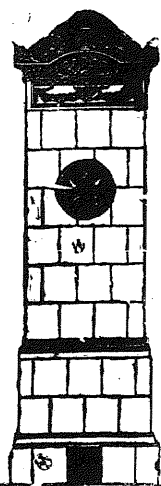
Laululehti ja pärjalinte

odavate hindadega valmistab

„Virulase“ trükikoda,

Rakveres, Lai uul. 17,

Rakvere Ühispanka majas.

Friedr. Mathieseni

savi- tööstus

Rakw., Transwali t. 12, tel. 203.

Soovilab hästi põletatud tellis-
kive, tsement kersinake,
abjupotte harilikke ja värvilisi,
ahju savi, igasuguseid savi-
nõusid ja lillepotte.

Puhtaid kallse

ostab

„Virulase“ trükikoda.

„VIRULASE“
tellimisi võtab vastu

M. VALDMANN

Rägavere tee nr. 30